

4 Tillverkningsindustri

Tillverkningsindustrin är en basnäring för Dalarna som har stor betydelse för länets ekonomi och sysselsättning. Branschen genererar 15 procent av länets arbetstillfällen¹⁷. Industrieföretagen påverkar miljön framför allt genom råvaru- och resursanvändning, avfall och biprodukter, utsläpp till luft, vatten och mark samt störningar i form av till exempel buller. Dessutom har de tillverkade produkterna ofta en påverkan på miljön.

Tillverkningsindustrin i Dalarna består av ett stort antal företag, från små till medelstora och mycket stora. I länet finns några av landets största exportindustrier inom branscherna stål, massa/papper, gruvdrift samt kraft- och automationsteknik. Det finns även ett antal större livsmedelsföretag, träföretag samt sågverk. Svenskt Näringsliv och dess olika branschorganisationer samt Företagarna är också viktiga parter och då framför allt deras regionala företrädare i Dalarna.

Varje industri har ansvar för att verksamheten bedrivs enligt gällande regelverk och beviljade tillstånd, enligt framför allt miljöbalken. Länsstyrelsen och andra myndigheter interagerar med sektorn i egenskap av ansvariga för miljöfarlig verksamhet. Många av de större företagen har också egna miljö- och energimål och är ibland anslutna till olika miljöcertifieringssystem. De senaste åren har det kommit fler lagkrav på de större industrierna, bland annat genom lagen om energikartläggning och lagen om hållbarhetsredovisning.

Tillverkningsindustrin har inom många områden nått långt i miljöarbetet genom minskade utsläpp och energi- och resurseffektivisering. Miljöutmaningar återstår dock, liksom möjligheter när samhället ska ställas om till fossilfrihet och biobaserad *cirkulär ekonomi* samt nå miljö- och hållbarhetsmålen. I dialogen med storföretagen vid framtagandet av åtgärdsprogrammet har några viktiga frågor identifierats: Stål – fossilfrihet, elektrifiering, energieffektivisering, ta tillvara restvärme, fortsätta minska utsläpp och deponihantering. Papper – ersätta all olja i samhället med träfiber, ta tillvara restvärme, minska vattenanvändningen och organiska miljögifter. Cement – hantering av målkonflikter med naturvärden vid kalkbrytning, effektivare resursutnyttjande och mindre fossil energi.

Hänvisning till andra avsnitt: 13 Myndigheter och offentliga organisationer (Tillsyn och prövning), 14 Synergier mellan miljö sociala värden och ekonomi (miljödriven tillväxt) och 11 Fjärrvärme och fjärrkyla.

Miljömål som berörs: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, God bebyggd miljö och Generationsmålet.

---

¹⁷ Statistiska Centralbyrån, SNI kod, B Utvinning och C Tillverkning, för Dalarnas kommuner 2016.

Hållbarhetsmål/Agenda 2030-mål som berörs: 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 17 Samverkan.

4.1 Samverkan med och inom tillverkningsindustrin

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Dialog mellan företag och myndigheter om hur myndighetsutövningen fungerar som dialog. Samt om hur det frivilliga miljöarbetet bedrivs skapar ömsesidig förståelse och erfarenhetsutbyte som också kan leda till samverkaninsatser. Detta är positivt för det regionala miljömålsarbetet.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Samverkan inom industrin sker främst inom branschorganisationer och koncerner och för de större företagen är det främst på nationell och internationell nivå. Regionalt finns också exempel på samverkan, bland annat Triple Steel, som är en satsning för att stimulera stål- och verkstadsindustrins nytänkande i Bergslagen. Där samverkar sektorn med offentliga organisationer, akademi och forskning. Industrin är också en samverkanspart i transportplaneringen. En utökad miljödialog med de större industriföretagen startades under förra programperioden och har upplevts värdefull. Inför denna period är förhoppningen att även öka dialogen med medelstora och små företag.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Breda samverkansuppdrag inom miljömål samt energi/klimat som Länsstyrelsen har gett utrymme för att ta initiativ till samverkan även med industrin. Miljötillsynen tjänar också på att det sker dialog, utöver den som sker i enskilda ärenden. Resursmässigt utrymme för detta är dock ofta begränsat. Regeringens initiativ Fossilfritt Sverige är exempel på satsning för samverkan och frivilliga åtaganden hos bland andra industrin. SSAB är ett av alla företag som anslutit sig till Fossilfritt Sverige.

Vad kan göras mer i Dalarna: Dialog och samverkan inom miljö- och klimatarbetet mellan industriföretag och med offentliga organisationer kan fortsätta att utvecklas. Det finns här också mer potential för konkreta åtgärder som gynnar det regionala miljömålsarbetet.

4.1.1 Nätverk för stora industrier

Vad ska göras: Träffas återkommande för att utbyta erfarenheter och om möjligt även initiera åtgärder och samverkansinsatser. Under perioden särskilt fokusera: miljöfrågorna energi, transporter, fossilfrihet, avfall och resurseffektivitet; kopplingen mellan ledningssystem, tillsyn och miljörapporteringar, i syfte att förenkla och effektivisera miljöarbetet; samverkansprocessen för miljöprovning och hur storföretagen kan stimulera småföretagens miljöarbete.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Större industriföretag samt Svenskt Näringsliv och Företagarna.

När genomförs åtgärden: Löpande.

Uppföljning: Antal möten och deltagarnas upplevda nytta.

4.1.2 Ökad dialog med företag som har miljöfarlig verksamhet

Vad ska göras: Genomföra träffar med företag som bedriver miljöfarlig verksamhet för ökat kunskaps- och informationsutbyte. Särskilt belysa kopplingen mellan ledningssystem, tillsyn och miljörapporteringar, i syfte att förenkla och effektivisera miljöarbetet, samt samrådsprocessen för miljöprövning.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Företag med miljöfarlig verksamhet, Svenskt Näringsliv och Företagarna.

När genomförs åtgärden: Löpande.

Uppföljning: Antal möten.

4.2 Energieffektivisering i små- och medelstora företag

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Energieffektiviseringsinsatser är fortsatt viktigt i små- och medelstora företag och i tillverkningsindustrin, liksom insatser för fossilfrihet.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Detta åtgärdsområde har fokus på samhällets stöd för att stimulera företag till energieffektiviseringsåtgärder. I Dalarna pågår flera projekt för detta som fortsätter kommande år och som speglas i några av åtgärderna som följer. I det här åtgärdsområdet finns åtgärder som inte bara riktar sig till företag inom tillverkningsindustri utan även riktar sig till andra små och medelstora företag.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: De pågående projekten finansieras huvudsakligen genom det nationella regionalfondsprogrammet. Genom uppdrag som tillsyn, energi- och klimat och regional tillväxt kan myndigheter och offentliga organisationer stödja och coacha.

Vad kan göras mer i Dalarna: Fortsätta hitta drivkrafter för tillverkande företag att arbeta strukturerat och systematiskt med energifrågor och energieffektivisera. Initiera nya projekt och initiativ för detta.

4.2.1 Drivkrafter för energieffektivisering (incitamentsprojektet)

Vad ska göras: Stimulera tillverkningsindustrin att påbörja ett systematiskt och strukturerat energiarbete med energieffektivisering samt inledningsvis utbilda tillsynshandläggare som ska medverka i arbete i energifrågor.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Små- och medelstora tillverkningsföretag, kommuner och Energimyndigheten.

När genomförs åtgärden: –2019.

Uppföljning: Via enkäter och antal tillsynshandläggare som genomgått utbildning.

4.2.2 Regionala noder för energikartläggningsstöd

Vad ska göras: Identifiera små och medelstora företag som vill energieffektivisera och stödja dem genom hela effektiviseringsprocessen. Anordnar seminarier med olika inriktningar där företagen informeras om dessa stöd.

Drivande part: Region Dalarna.

Medverkande part: Små och medelstora företag.

När genomförs åtgärden: 2018.

Uppföljning: Antal seminarier, antal företag som söker energikartläggningsstöd, antal kontaktade företag (noder).

4.2.3 Företagsnätverk för energieffektivisering

Vad ska göras: Driva regionala företagsnätverk som små och medelstora företag kan gå med i för att få hjälp och stöd i sitt arbete med att sänka energianvändningen i företaget.

Drivande part: Region Dalarna.

Medverkande part: Små och medelstora företag, ByggDialog Dalarna.

När genomförs åtgärden: 2018.

Uppföljning: Antal deltagande företag i nätverk. Antal åtgärder.

4.2.4 Coacher för energi och klimat i företag

Vad ska göras: Ge små och medelstora företag coaching och möjlighet att delta i coachningsprogram för energieffektivisering.

Drivande part: Kommunerna,

Medverkande part: Små och medelstora företag, Region Dalarna.

När genomförs åtgärden: 2019.

Uppföljning: Antal deltagande företag.

4.2.5 Framtagande av nya projektidéer för digitalisering

Vad ska göras: Ta fram projektidéer som kopplar ihop digitalisering och energieffektivisering för tillverkningsindustrin.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Region Dalarna.

När genomförs åtgärden: 2020.

Uppföljning: Antal nya projekt.